

Högskolan i Halmstad
Sektion Hälsa och Samhälle
Socialpsykologi 61-90 hp (grundnivå)
C-uppsats 15 hp
HT 2011

Elefantgraviditet

**En socialpsykologisk studie om adoptivföräldrars upplevelser av
adoptionsprocessen.**

Författare: Emelie Iversen 880526

Madelene Andersson 890815

Handledare: Marta Cuesta

Examinator: Henrik Stenberg

Abstract

Adoption är ett av många sätt att bilda familj på, dock är det inte så vanligt i vårt samhälle. Då adoption inte är vanligt förekommande finns det inte heller mycket kunskap kring adoptionsprocessen därför har vårt syfte varit att undersöka vilka emotioner som uppkommer i adoptionsprocessen och hur dessa bearbetas både inom individen och i en gemenskap. Vårt syfte var att undersöka hur paren och den enskilda individen hanterar emotionerna som uppkommer i adoptionsprocessen men även hur normerna påverkar synen på adoptivföräldrar. Därefter ville vi även se hur den enskilda individen kunde genomgå denna process och om föräldragruppen hade någon betydelse. För att ta reda på detta utförde vi fyra solidariska intervjuer med fyra olika par som ingick i samma föräldragrupp. Materialet analyserades utifrån tre teoretiska utgångspunkter, normer enligt M. Foucault, T. Scheffs begrepp skam och stolthet samt S. Freuds försvarsmekanismer. Med hjälp av dessa teorier kom vi fram till att adoption som familjebildning ses som normbrytande då dessa föräldrar väljer att inte skaffa biologiska barn, vårt resultat visade även att föräldrarna använde sig av försvarsmekanismer för att försvara sig mot ångest och depressiva känslor i olika delar av adoptionsprocessen samt att föräldragruppen hade en stor betydelse.

Nyckelord: Adoption, emotioner, normer, föräldragrupp, försvarsmekanismer.

Abstract

Adoption is one of many ways to start a family on, however, it's not so common in our society. When adoption is not usual, there is not much knowledge about the adoption process, therefore our aim was to explore the emotions that arise in the adoption process and how they are processed in both the individual and in the affinity. Our aim was to examine how the pairs and the individual dealing with emotions that arise in the adoption process, but also how the norms affect the view of adoptive parents. Then we wanted to see how the individual could go through the adoption process and if the parent group was important. We have performed four interviews with four couples that was part of the same parent group. The materials were analyzed according to three theoretical points, norms according to M. Foucault, T. Scheffs concept of shame and pride and S. Freuds defense mechanisms. By using these theories we concluded that adoption as a family formation is seen as norm-breaking, when the parents choose not to have biological children, our results also showed that parents used the defense to defend against anxiety and depressive feelings in different parts of the adoption process and that the parents' group had a significant impact.

Keywords: Adoption, emotions, norms, parent group, defense mechanisms.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 SYFTE	2
1.2 DISPOSITION	3
2. BAKGRUND	4
2.1 ADOPTIONSPROCESSEN	4
2.1.1 FÖRÄLDRAGRUPPEN	5
2.2 TIDIGARE FORSKNING	6
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	9
3.1 NORMER	9
3.2 SKAM OCH STOLTHET	10
3.3 FÖRSVARSMEKANISMER	11
4. METOD	13
4.1 VETENSKAPSTEORETISK ANSATS	14
4.2 FÖRFÖRSTÅELSE	14
4.3 URVAL	16
4.4 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	16
4.5 TILLFÖRLITLIGHET	17
4.6 ETISK REFLEKTION	18
5. PRESENTATION AV MATERIALET	19
5.1 SAMHÄLLETS OSKRIVNA REGLER	20
5.2 REALITET ELLER DRÖM	23
5.3 IGENKÄNNANDE	26
6. SOCIALPSYKOLOGISK ANALYS OCH TOLKNING	28
6.1 NORMER OM FAMILJEBILDANDE OCH ADOPTION	28
6.2 EMOTIONER SOM KAN UPPKOMMA I ADOPTIONSPROCESSEN	31
6.3 JAGETS FÖRSVAR I EN ADOPTIONSPROCESS	33
6.4 SAMMANFATTNING AV ANALYS	35
7. REFLEKTIONER	38
8. SLUTDISKUSSION	40
9. LITTERATURFÖRTECKNING	42
BILAGOR	44
BILAGA 1 - INTERVJUGUIDE	44

1. Inledning

Adoption har länge varit ett aktuellt ämne inom svensk media då programmet Spårlöst har sänts under en lång tid, detta program handlar om adoptivbarn som söker sina biologiska rötter. Trots att programmet har sänts så pass länge är det först nu i dagens samhälle och framförallt i tv-program som adoption har blivit allt mer uppmärksammat, under den senaste tiden har ett flertal dokumentärer och serier börjat visas. Dessa behandlar bland annat problematiken om infertilitet och valet att adoptera, där man på ett nära sätt får följa par som har problem med att få barn och hur vissa av dem väljer att adoptera.

Adoptionsfrågor har även uppmärksammas inom andra medier och det pågår en omfattande debatt om adoption för samkönade par. Debatten har pågått sedan lagstiftningen 2003, om möjligheten för samkönade par att prövas för adoption. Även idag¹ är detta ett aktuellt ämne, trots lagstiftningen för åtta år sedan råder det fortfarande delade meningar om samkönade pars lämplighet att adoptera. Det förs även en debatt om den ökade rasismen mot adopterade, då internationellt adopterade utsätts för en systematisk diskriminering i vardagslivet. Dessa dokumentärer, serier och debatter påvisar att ämnet är aktuellt och behöver uppmärksammas för att samhället och dess individer ska få större kunskap som vi också tror leder till en mer omfattande acceptans.

Adoption betyder enligt Svenska Akademiens ordlista ”uppta som eget barn; göra till sin egen”². En eller två individer adopterar en annan person med syftet att denna blir betraktad som barn till den eller de som adopterar. I Sverige krävs domstolstillåtelse enligt 4 kap 6 § föräldrabalken, med innebörden att adoptivbarn inte längre är barn till sina biologiska föräldrar utan barn till adoptivföräldrarna.³

I Sverige blev det på 1950-talet tillåtet med internationella adoptioner,⁴ och sedan dess har 49 000 barn adopterats hit. Totalt adopterades det 1399⁵ barn till Sverige 2010, från internationella länder.

---

¹ <http://blogg.svt.se/debatt/2011/08/01/samkonade-par-har-inte-verklig-ratt-att-adoptera-idag/>. 2011-10-04. Kl 16:30.

² http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista. 2011-11-11. Kl.16:50.

³ <https://lagen.nu/begrepp/Adoption>. 2011-11-22. Kl 13:05.

⁴ <http://www.mia.eu/adoptera/sagardet.htm>. 2011-10-04. Kl 16:00

⁵ <http://www.scb.se/Statistik/BE/BE0101/2010A01L/Adoptioner.pdf>. 2011-10-04. Kl 16:00.

Vi anser att adoption behöver lyftas i samhället då vi tror att detta skulle kunna bidra till en större kunskap som leder till förståelse och kännedom om ämnet. Om frågan skulle uppmärksammas tror vi det skulle kunna bidra till en ökad acceptans för adoptivbarn men även för föräldrar som vill adoptera, på så sätt skulle adoption bli mer öppet och inte lika stigmatiserande.

Vi vill göra en studie utifrån adoptivföräldrarnas perspektiv, denna tanke växte fram då vi blev berörda av hur mycket blivande adoptivföräldrar måste genomgå för att få ett barn. Vi vill att vår undersökning ska bidra med mer kunskap och förståelse om vad föräldrarna går igenom under adoptionsprocessen, samt hur adoptivföräldrarna i vår studie emotionellt hanterar processen. Vi önskar finna en föräldragrupp för blivande adoptivföräldrar där vi kan göra vår undersökning. Här är vi intresserade av gruppens betydelse för de enskilda föräldrarna men även hur föräldrarna påverkas eller inte påverkas av varandra.

Den socialpsykologiska problematiseringen uppkommer då vi har till avsikt att undersöka föräldragruppens påverkan på adoptionsprocessen för individen såväl som för resterande gruppmedlemmar. Ur detta perspektiv vill vi även undersöka om gruppdynamiken har en stor betydelse då vi som socialpsykologer vet betydelsen av en gemenskap. Vårt socialpsykologiska tänkande kommer genomsyra hela studien då vi vill undersöka hur samhällets normer och värderingar påverkar den enskildes emotioner samt dess sociala verklighet. Men även hur de enskilda individerna har styrkan att genomgå en adoptionsprocess och var denna styrka grundar sig i. För att avgränsa oss så väljer vi att fokusera på adoptionsprocessen, med respondenter som både är och ska bli adoptivföräldrar.

1.1 Syfte

Vår ambition är att undersöka adoption ur ett föräldraperspektiv för att få reda på hur adoptionsprocessen emotionellt har påverkat de blivande adoptivföräldrarna och hur den enskilda individen finner styrkan för att klara av processen. Då det finns begränsat med tidigare forskning ur ett föräldraperspektiv inom adoptionsforskning, så vill vi med denna studie både fördjupa vår egen kunskap men även synliggöra och fördjupa kunskapen om vad adoptivföräldrarna går igenom, hur denna process upplevs samt om föräldragruppen har en betydelse.

Hur beskrivs emotioner som är kopplade till adoptionsprocessen och går dessa att tolkas som styrkor alternativt svårigheter?

- Hur hanterar paren och den enskilda individen adoptionsprocessen utifrån de normer som finns i samhället om adoptivföräldrar?

- Under vilka former finner de blivande adoptivföräldrarna stöd under adoptionsprocessen?

1.2 Disposition

Denna uppsats består av åtta kapitel, varav det första kapitlet omfattar den aktuella relevansen adoption har i dagens samhälle samt fakta och statistik kring adoption. I kapitel två följer fakta om hur adoptionsprocessen går till samt en beskrivning om de tidigare studier som finns kring adoption. Våra teoretiska utgångspunkter läggs fram i kapitel tre, där vi förklarar normer, skam och stolthet och försvarsmekanismer. Vidare behandlar kapitel fyra vårt metodologiska tillvägagångssätt och i kapitel fem presenteras vårt empiriska material. I nästföljande kapitel analyseras det empiriska materialet med hjälp av våra teoretiska utgångspunkter. I kapitel sju sker en reflektion kring arbetet med studien och sista kapitlet innehåller en slutdiskussion om vad vi gjort och det vi anser vara mest väsentligt i vår studie.

2. Bakgrund

Detta kapitel kommer innehålla en presentation av adoptionsprocessen och dess olika faser. Här gör vi ett förtydligande av vilka delar en adoptivförälder går igenom för att vi sedan ska kunna koppla ihop processen och dess delar med de emotioner som respondenterna troligtvis kommer tala om. Därefter presenteras tidigare forskning, först en avhandling som lyfter fram synen på adoptivfamiljen som en annorlunda och socialt konstruerad familjeform. Vidare följer två amerikanska vetenskapliga artiklar, den första behandlar attityder mot infertilitet och adoption medan den andra har ett liknande innehåll men omfattar även adoptivföräldrarnas känslor kring adoptionsprocessen. De tidigare studierna kommer ha en betydelse för vår studie då vi kommer kunna se likheter eller kunna tillägga skillnader som vi kommit fram till i vår studie.

2.1 Adoptionsprocessen

Adoptionsprocessen börjar med att de som vill adoptera tar kontakt med sin hemkommun eller stadsdelsnämnd för att ansöka om adoption. För att få adoptera krävs det att de blivande adoptivföräldrarna genomgår en utbildning, efter detta sker en hemutredning av en eller flera familjerättssekreterare. Utredningen ligger sedan som underlag för beslutet som nämnden fattar om eventuellt medgivande för adoption.⁶

Efter medgivandet eller under utredningens gång kan de blivande adoptivföräldrarna anmäla sig till en adoptionsorganisation som till exempel Adoptionscentrum. Adoptionscentrum har av Myndigheten för Internationella Adoptionsfrågor (MIA), som är en svensk tillsynsmyndighet, fått auktorisation att förmedla internationella adoptioner.⁷ De blivande adoptivföräldrarna betalar sedan en medlems- och ärendeavgift till Adoptionscentrum för att sedan få ett anmälningnummer och en personlig ansökningsmapp. Denna mapp, kopior av utredningen, referenser, medgivandet, läkarintyg och foto skickas tillbaka när de fått sitt medgivande godkänt.

Vidare läser en adoptionsrådgivare igenom handlingarna och därefter kontaktas de blivande föräldrarna för diskussion om olika möjligheter och val av land. Ansökan kan enbart skickas till ett land och när de har fått ansökan aktiveras de blivande adoptivföräldrarnas könummer och de får nu vänta till sin tur. En adoptionsrådgivare

---

⁶ <https://www.adoptionscentrum.se/sv/Adoption/Adoptionsprocessen/>, 2011-10-24 kl.15.00

⁷ <https://www.adoptionscentrum.se/sv/Adoption/>, 2011-10-24. kl.15.15.

eller handläggare meddelar när de är i tur för en utlandskontakt och de får då bestämma om de vill gå vidare genom att skriva på avtal och betala första fakturan. Sedan fylls landspecifika ansökningsdokument i och när dessa är sammanställda skickas andra fakturan ut, när den är betald skickas ansökan till det aktuella landet.

När de blivande adoptivföräldrarna har utsetts som föräldrar till ett barn meddelas de via telefon. Detta barnbesked som sker via telefon kommer vi härnäst kalla för samtalet, samtalet är ett stort steg eftersom paren där med blir föräldrar. I samtalet får föräldrarna den information Adoptionscentrum har om barnet och den fortsatta processen. Därefter ställs den fasta adoptionsavgiften och den sista fakturan skickas till föräldrarna och den ska vara betald innan barnet får hämtas. Väntetiden för att få åka till landet och slutföra adoptionen kan variera mycket, i vissa fall innebär beskedet att de kan resa genast eller i andra fall om flera veckor, detta är olika för olika länder.⁸

2.1.1 Föräldragruppen

Den föräldragrupp som medverkat i vår studie består av Emil och Elin, Per och Pernilla, Nadja och Niklas samt Felicia och Fredrik. De träffas och umgås minst en gång i veckan och samtliga förutom Felicia och Fredrik, som är nya i gruppen, har träffas kontinuerligt i flera års tid. Per och Pernilla samt Nadja och Niklas hade tillsammans gått på samma utbildning för blivande adoptivföräldrar och där fått kontakt. Därefter anordnade Emil och Elin en väntansträff, i den stad alla bor, genom adoptionscentrum där Nadja och Niklas deltog och detta bidrog till att de fick veta att det fanns ännu ett par (Per och Pernilla) som skulle adoptera från Sydafrika. Från början träffades de tre paren för att utgöra en studiecirkel men efter ett fåtal gånger började de istället träffas som vänner och har kontinuerligt gjort det sen dess. Det sista paret tillkom i gruppen enbart någon månad innan vi utförde intervjuerna och de hade fått kontakt med varandra genom arbetet.

Samtliga ursprungspar har eller ska adoptera från Sydafrika, vilket var den huvudsakliga anledningen till att de från början fann varandra. Vid adoption från Sydafrika finns det ett speciellt tillvägagångssätt vid barnbeskedet, nämligen att samtidigt som samtalet kommer skickas även ett mail med bild och viktig information om barnet samt avresedatum och dag för när de får hämta sitt barn.

---

⁸ <https://www.adoptionscentrum.se/sv/Adoption/Adoptionsprocessen/>, 2011-10-24 kl.15.00

2.2 Tidigare forskning

När vi har letat efter tidigare forskningsbidrag har vi mestadels påträffat adoptionsforskning ur adoptivbarnens perspektiv och mindre forskning om adoptionsprocessen ur föräldrarnas perspektiv. Det finns betydligt mer forskning kring de adopterade barnen och bland annat om deras anknytning, separationer samt problematiken kring rasismen de kan utsättas för. Vi har däremot hittat en C-uppsats⁹ som behandlar föräldrarnas upplevelser av adoptionsprocessen men de utgångspunkter uppsatsen utgick från, skiljer sig från det vi vill studera då vi är mer intresserade av det emotionella i adoptionsprocessen samt om en föräldragrupp har betydelse för den enskilda individen.

Internationella adoptioner behandlas även i Malinda Anderssons avhandling *Blodets och rötternas logik*, som handlar om dessa adoptioner och dess problematik.

Avhandlingen baserades på åtta olika texter som publicerats mellan 1997 och 2008 här beskrivs att internationellt adopterade har splittrade identiteter men även att barnets eventuellt avvikande hudfärg kan göra att barnet känner sig annorlunda.

Vidare skriver Andersson att adoption är en social konstruktion och vidare framgår det att det krävs olika kvalifikationer för att bli adoptivförälder, så som ekonomiska, sociala, mentala och psykiska förutsättningar.

Hon redogör även för hur infertilitet skapar, hos andra, känslor av empati för dem som inte kan få barn. Adoptivfamiljer definieras utifrån den tillskrivande avvikelser som utgörs av den svenska kärnfamiljen. Avhandlingens syfte är att genom detta vetande om internationell adoption komma närmre den spänning som finns mellan välfärdens skyddande funktioner och dess avskiljande effekter.¹⁰ Vi skiljer oss från denna avhandling på så sätt att vi inte utgår lika mycket från samhället och dess kontext utan vi väljer att fokusera på paren som ingår i vår studie, dessutom kommer vi ha ett socialpsykologiskt perspektiv. Detta perspektiv medför att vi bland annat undersöker hur normerna som finns om adoptivföräldrar i samhället upplevs av de enskilda individerna. Däremot anser vi att avhandlingen bidrar till information om synen på den annorlunda adoptivfamiljen, infertilitet och att adoption är en social konstruktion.

---

⁹ http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/20940/1/gupea_2077_20940_1.pdf, 2011-10-20. kl. 15:00.

¹⁰ <http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:354987>, 2011-11-26. kl. 13.30.

Avhandlingen samt c-uppsatsen var det vi hittade inom svensk forskning vilket medförde att vi valde att fortsätta söka internationellt. Då hittade vi två lämpliga amerikanska vetenskapliga artiklar och den första artikeln heter *Adoption, Family Ideology, and Social Stigma: Bias in Community Attitudes, Adoption Research, and Practice*¹¹. Den utgavs i tidningen *Family Relations* år 2000 och handlar om attityder mot adoption och infertilitet. I början av artikeln redogörs en undersökning av Bernardes som utfördes 1985, på den tiden tillskrevs familjer som inte var genetiskt förknippade med varandra ett sjukdomstillstånd. Dessa familjer ansågs som onormala och kunde inte ses som äkta familjer eftersom den sociala konstruktionen gjorde denna familjeform avvikande, stigmatiserad och belastande. I artikeln redogörs det även för en studie som gjorts av Miall (1987) där hon utförde intervjuer med infertila adoptivmammor där hon identifierade tre huvudsakliga stigmatiska teman där ett av dem var att adoption betraktas som det näst bästa alternativet, eftersom biologiska band förutsätts vara viktiga för anknytning och kärlek.

Att adoption betraktas som det näst bästa alternativet och att det är en suspekt familjeform, var även resultatet av en annan studie som genomfördes år 1997, som redogjordes för i samma artikel. I artikeln framgår det även att gifta par utan barn fortfarande på 90-talet sågs med skepticism eller med direkt ogillande, både om de är frivilligt- eller ofrivilligt barnlösa. Senare i artikeln framförs Dalys (1989) och Modells (1994) intervjuer med adoptivföräldrar där de uppdagade att adoptivföräldrarna upplevde adoptivprocessen som problematisk, förnedrande och påträngande.¹²

Den andra vetenskapliga artikeln *Themes of Hope and Healing: Infertile Couples' Experiences of Adoption*¹³ är publicerad i *Journal of Counseling & Development* år 2003. Artikeln har ett liknande innehåll som den tidigare amerikanska artikeln men utöver det behandlar den även adoptivföräldrarnas känslor kring adoptionsprocessen. Undersökningen som artikeln redovisar utgörs av 39 infertila par, dessa par såg adoption som en ”backup” plan om de inte kunde bli gravida. Paren berättade att när de valt adoption stod de inför en mängd olika val och beslut som biologiska föräldrar

---

¹¹ <http://onlinelibrary.wiley.com.ezproxy.bib.hh.se/doi/10.1111/j.1741-3729.2000.00363.x/pdf>. 2011-10-20. s.363ff

¹² a.a. s.364

¹³ <http://content.ebscohost.com.ezproxy.bib.hh.se/pdf9/pdf/2003/JCD/01Sep03/11261382.pdf?T=P&P=AN&K=11261382&S=R&D=afh&EbscoContent=dGJyMNHr7ESeprA4zdnyOLCmr0meprZSsKy4TL0WxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGpt0mwp7FIuePfgeyx44Dt6fIA>. 2011-10-20. s.392ff

inte behöver reflektera kring. Beslut som exempelvis om hur gammalt adoptivbarnet får vara, barnets kön, om de kan ta emot ett barn med speciella behov och om de är villiga att motta en syskonskara. Paren beskrev också en upplevd maktlöshet och oförmåga att kunna påverka och ha kontroll över en sådan viktig del i sitt liv. De beskrev även hemutredningen som en påfrestande del av adoptionen och påpekade att biologiska föräldrar inte behöver genomgå en utredning för att få barn. Paren som vill adoptera undersöks grundligt både ekonomiskt, psykiskt, emotionellt och personligt av myndigheter.

Ett av paren beskrev sin upplevelse av handläggarna och uttryckte att de spelade Gud och att de som blivande adoptivföräldrar inte har några rättigheter utan allt utgår från den biologiska mammans behov och rättigheter. Många av paren kände av denna maktlöshet, de påbörjade adoptionsprocessen med optimism men under tidens gång avtogs optimismen och hoppet då det inte hände någonting.¹⁴

Dessa två amerikanska vetenskapliga artiklar kan bidra till ett förstärkande av resultatet i vår studie, det vill säga om vi får fram liknande slutsatser. Om vi däremot får motsägelsefulla resultat kan vi istället påvisa skillnaderna för att lyfta fram de nya kunskaperna vi kan bidra med.

---

¹⁴a.a. 2011-10-20. s.395

3. Teoretiska utgångspunkter

Uppsatsens teoretiska ramverk grundas på tre teorier som har olika syften och berör olika dimensioner som vi har för avsikt att undersöka, de är även viktiga för att synliggöra det socialpsykologiska perspektivet. Vår första teori behandlar samhällets normer och hur dessa påverkar samhällsmedborgarnas syn på familjebildande och adoption. Nästa teori handlar om emotionerna skam och stolthet, vilka inkluderar både individens egna emotioner men även samhällets påverkan för de emotioner som kommer till uttryck under adoptionsprocessen. Till sist presenteras en teori om jagets försvarsmekanismer, dessa behandlar den enskilda individens jagförsvar som troligtvis uppkommer under processens gång.

3.1 Normer

Normer är ett regelsystem som reglerar individens beteenden i olika utsträckning då individen förväntas uppträda homogent och förutsägbart. Det finns både *informella och formella normer*, där de informella innebär normer som är dolda och oskrivna. De uppstår, förändras och utvecklas i mötet med andra, vid ömsesidiga handlingar i vardagen. De informella normerna sker av rutin och de tas för givna av individer som ingår i olika bestämda sammanhang, om individen inte uppträder enligt de rådande normerna begås ett *normbrott*. Formella normer är nedskrivna och det finns en mall av sanktioner vid normbrott, dessa normer är exempelvis regler så som ett lands lagar, förordningar, befattningsbeskrivningar och olika avtal.¹⁵

Normer är av vikt då de oftast tillkommer för att underlätta för den mänskliga samvaron, dock kan de även användas för att skilja människor åt genom att fastställa samhällets eller gruppens hierarki eller rollstruktur. Både de informella och de formella normerna och dess påföljande sanktioner är betydelsefulla för vår samvaro då de reglerar och formar vårt sätt att vara som individer men även som gruppmedlemmar.

Reglerna för vad som är normbrytande skapas av de som har makt i samhället. *Makten* kommer till uttryck i den mikro-makt som utövas mellan människan som fysisk individ. Enligt Michel Foucault har makten två huvudinriktningar, dels en disciplinär politik där makten riktas mot den enskilda individen och en reglerande politik som riktas mot befolkningen som helhet. Makten utövas genom administrativa

---

¹⁵ Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom, *Introduktion till socialpsykologi*, 2., [rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2000. s.137-138.

tekniker, genom normalisering och kontroll istället för lag och straff. I alla sociala relationer förekommer makt,¹⁶ denna makt bidrar till både formella och informella normer.

Subjekt är ett begrepp med flera innebörder, så som att subjektet är en aktör men desto viktigare är att subjektet är underordnad en viss given ordning och makt i samhället. En avgörande process för att vi människor har gjort oss till subjekt är att vi utskiljer vissa subjekt från andra, denna sociala utskiljningsprocess kan medföra en inre självomvandling hos det enskilda subjektet. Subjektet är en social och kulturell konstruktion, runt detta subjekt och dess vetande om maktrelationer i samhället kretsar Foucaults projekt.¹⁷ Det underordnade subjektet är en individ som måste följa normer som finns i samhället, vilka är skapade av de överordnade.

Dessa normer är, som ovan nämnt, skapade av de överordnade som har makten men i ett samhälle bildas även olika *diskurser* som har andra maktstrukturer och egna normer och värderingar. I en diskurs finns regelstyrda framställningar om begrepp, utsagor, teser och teorier som tillsammans utgör en serie av tydliga föreställningar om och inom den rådande kontexten. Varje diskurs har en egen social verklighet med egna maktrelationer som omsluter och medför en kontext för diskursen.¹⁸ En diskurs medför och styr vilka normer och värderingar som medlemmarna ska följa för att inte göra normbrott i dess specifika sammanhang.

3.2 Skam och stolthet

Människan är en social varelse och dess grundläggande motiv är att upprätthålla de *sociala band* som uppkommer i interaktion med andra, detta sker genom de två emotionerna *skam och stolthet*.¹⁹ Thomas J. Scheff menade att dessa emotioner kroppsligen signalerar de sociala bandens tillstånd, stolthet tyder på bevarandet av de sociala banden och emotionen medför att individen känner bekräftelse och denna bekräftelse bidrar till starka sociala band till andra. Emotionen skam hotar de sociala banden, individen upplever sig vara utesluten och inte bekräftad av gemenskapen.²⁰ Skam är en djupgående känsla då individen ifrågasätter sin identitet och sitt sätt att

---

¹⁶ Månson, Per (red.), *Moderna samhällsteorier: traditioner, riktningar, teoretiker*, 8. uppl., Norstedt, Stockholm, 2010. s.360

¹⁷ Månson, 2010. s.347-350.

¹⁸ Månson, 2010. s.352.

¹⁹ Scheff, Thomas J., *Microsociology: discourse, emotion and social structure*, Pbk ed., Univ. of Chicago Press, Chicago, 1994. s.3-6

²⁰ Scheff, 1994. s.3-6

handla, individen uppfattar sig själv som annorlunda och fel i andras ögon. I dagens samhälle är det vanligt att individer ifrågasätter sig själva då vi ständigt ingår i många nya sociala sammanhang där vi möter obekanta människor.²¹

Skam har även andra funktioner än att signalera att de sociala banden är hotade, vilket gör skam till den mest dominerande av alla känslor. Skammen fungerar också som ett medvetande för moraliska känslor och signalerar moraliska överträdelser. Ytterligare en funktion skam innehar är att reglera våra andra emotioner och hur de kommer till uttryck som exempelvis ilska, rädsla och kärlek. Vardaglig skam uttrycks som förlägenhet, som en mindre intensiv öppen upplevelse, vilket sker rutinmässigt i tankarna men även tar sig i uttryck i blygsamhet, låg självkänsla och dåligt samvete.²²

Även känslan av stolthet kan framkalla skam, då skam är ett kulturellt och socialt konstruerat fenomen och inte en biologisk process.²³

3.3 Försvarsmekanismer

Individen använder *försvarsmekanismer* för att försvara sitt jag mot ångest och depressiva känslor, vilka kan uppkomma genom detets drifter och den sociala omvärldens anklagelser genom överjaget.²⁴

Sigmund Freud har etablerat begreppet försvarsmekanismer, *Bortträngning* är en av dessa och innebär att individen försvarar sitt jag genom att en bortträngning sker av oönskade impulser så som känslor, minnen, sexuella- eller aggressiva önskningar. Om bortträngningen sker på ett framgångsrikt sätt är den total och det bidrar till att individens medvetna uppfattar att dessa känslor och önskningar inte längre finns men även om de glöms, finns fenomenet kvar i det omedvetna. Denna försvarsmekanism är nödvändig för att människan ska kunna leva ett normalt liv utan att störa det medvetna tänkandet och äventyra den psykiska jämvikten.²⁵

En annan försvarsmekanism jaget försvarar sig med är *förnekelse*, med betydelsen att individen förnekar något icke önskvärt eller obehagligt i dess verklighet. Förnekelsen skiljer sig från bortträngningen på så sätt att förnekelsen är ett primitivt försvar som

---

²¹ Stenberg, Henrik, *Gemenskapens socialpsykologi*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011. s.94-95

²² Dahlgren, Lars & Starrin, Bengt, *Emotioner, vardagsliv & samhälle: en introduktion till emotionssociologi*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2004. s.88-93

²³ Dahlgren & Starrin, 2004. s.95

²⁴ Freud, Sigmund, *Psykoanalysens teknik*, Natur och kultur, Stockholm, 2002. 337-340

²⁵ Freud, Sigmund, *Jaget och detet och tre andra skrifter om jagpsykologins framväxt*, Natur och kultur, Stockholm, 1986. s.302-306.

bidrar till ett försök för avvärjning från stimuli som kommer både inifrån och utifrån. Individen blundar för obehaglig fakta och med hjälp av dagdrömmar kan alla tillfälligt förneka livets motgångar. Vanligtvis väl fungerade individer kan i svårare situationer förneka eller förvanska verkligheten för att kunna samla sig och få tid att tänka och andas ut. När den värsta pressen har gått över kan dessa individer möta sorgen som de tillfälligt lamslagits av.²⁶

Rationalisering är ytterligare en försvarsmekanism med innebörden att individen inte vill erkänna vissa handlingar och känslor som motsäger individens ideal eller dess självbild. Individen försöker då förklara handlingarna eller känslorna så att de framstår som godtagbara och inte hotar idealet eller självbilden. På så sätt skapar individen acceptabla skäl som medger att misslyckandet beror på yttre omständigheter eller ett ointresse för att lyckas. Detta sker omedvetet och medför att en rationell förklaring behövs för misslyckandet.²⁷

Vi anser att dessa teorier går in i varandra då den enskilda individen försvar sig mot oönskade emotioner som exempelvis skam, som kan uppkomma genom att individen gör ett normbrott. Detta normbrott är i sin tur skapat av individerna som ingår i den grupp eller i samhället där normerna var rådande. På så sätt får vi med socialpsykologins grundtanke om att individens handlingar påverkas av samhället och dess normer, men även att individen påverkar samhället och dess utformning.

---

²⁶ Sigrell, Bo, Psykoanalytiskt orienterad psykoterapi: [en introduktion], Natur och kultur, Stockholm, 2007. s.31

²⁷ Sigrell, 2007. s.34

4. Metod

Vår studie präglas av ett kvalitativt förhållningssätt då vi utgår från våra respondenters subjektiva verklighet genom verbal kommunikation. Metoden bidrar till en förståelse för fenomen som påverkar människors sociala verklighet. Den kvalitativa metoden fokuserar även på att finna en djupare förståelse för hur människan anpassar sig till sin livssituation. Edmund Husserl introducerade begreppet livsvärld som belyser hur individen anpassar sig beroende på livssituation och omfattar människans vardagsupplevelser och hur personen förhåller sig till dessa. Livsvärlden passar bra inom den kvalitativa metoden då den fokuserar på respondenternas upplevelser, en kvalitativ forskare försöker på så sätt förstå respondenternas livsvärld.²⁸

Vi ansåg att den kvalitativa metoden var lämplig för vår studie, då vi var intresserade av att försöka förstå respondenternas livsvärld och hur de anpassar sin livssituation till den sociala verklighet de lever i. Vi ville ta reda på hur respondenterna i vår studie upplevde och hanterade det emotionella i adoptionsprocessen och vilken betydelse föräldragruppen hade för processen. Den kvalitativa metoden passade även vår studie då vi enbart var angelägna om de berörda parens erfarenheter och berättelser, hur dessa individer upplevt adoptionsprocessen och hur de skildrade föräldragruppen.

Vi har valt att använda oss av induktion som vårt vetenskapliga tillvägagångssätt, då den utgår från empiri och utifrån empirin försöker man finna teori.

Tillvägagångssättet är erfarenhetsbaserat och utgår från insamlande av data, metoden ger oss ny och användbar kunskap men dock är kunskapen inte absolut då den är erfarenhetsbaserad och speglar respondenternas verklighet.²⁹

Genom induktion önskar vi uppnå en kunskap om blivande adoptivföräldrars emotioner kring adoptionsprocessen. Vi utgår från att vi inte har någon direkt objektiv tillgång till verkligheten och att varje individ, utefter sin egen förförståelse, uppfattar verkligheten olika.³⁰ Dock hoppas vi att den kunskap vi finner kan bidra till en större förståelse hos andra i samhället och att det blir ett mer accepterat fenomen.

Här nedan följer en beskrivning av de andra metodologiska tillvägagångssätt vi har använt oss av i vår studie.

---

²⁸ Dalen, Monica, *Intervju som metod*, 1. Uppl., Gleerups utbildning, Malmö, 2008. s.11

²⁹ Birkler, Jacob, *Vetenskapsteori: en grundbok*. 1. Uppl., Liber, Stockholm, 2008. s.172-173.

³⁰ Birkler, 2008. s.69-74.

4.1 Vetenskapsteoretisk ansats

Hermeneutiken är den vetenskapliga ansats som präglar vår studie och betyder ”läran om tolkning” vilket bildar en vetenskaplig grund för den kvalitativa forskningens tonvikt på förståelse och tolkning.³¹ Inom hermeneutiken är forskaren medveten om sin förförståelse och hur den påverkar forskningsprocessen och utifrån forskarens egen tolkning strävar hon efter att uppnå en helhetsförståelse för respondenternas subjektiva verklighet. Inom hermeneutiken sker en ständig växelverkan mellan mikro och makro där man ställer helheten i relation till delarna, vilket kallas för den hermeneutiska cirkeln.³² Inom hermeneutiken är det tolkande och levande subjektet i fokus för att förstå den sociala verkligheten, men även det intersubjektiva, samspelet mellan människor. Det finns en strävan efter att utforska sociala fenomen för att skapa en förnyad och fördjupad kunskap kring dem.³³

Det hermeneutiska synsättet är vanligt förekommande i samband med kvalitativa studier. Vi har valt att använda oss av hermeneutiken eftersom vi utgår från vår egen förförståelse, då vi vill få kännedom om respondenternas upplevelser och erfarenheter. Under processen gång kommer vi att arbeta med den hermeneutiska cirkeln³⁴ vilket innebär att vi först lyssnar till de olika parns erfarenheter och upplevelser, för att sedan växla synsätt och sätta ihop de enskilda berättelserna för att förstå helheten som föräldragruppen står för. Vi strävar efter, så som inom hermeneutiken, efter att utforska adoption som ett socialt fenomen för att bidra till en ny och mer djupgående kunskap.

4.2 Förförståelse

Förförståelsen är viktig inom hermeneutiken, då forskaren alltid utgår från att det finns någon form av förförståelse. Thurén menar att en förförståelse är grunden för forskarens förståelse om sociala sammanhang så som känslor, relationer samt interaktioner. Människors tolkningar har sitt ursprung i förförståelsen, då tidigare erfarenheter speglar individens upplevelser i den nutida verkligheten. Utan en förförståelse skulle individen inte förstå situationer som upplevs. Det individen ser, hör och känner skulle inte förstås om det inte fanns någon förkunskap. Förförståelsen förändras ständigt och det finns en växelverkan mellan erfarenhet och förförståelse

---

³¹ Dalen, 2008. s.14

³² Birkler, 2008. s.100ff

³³ Wästerfors, David & Sjöberg, Katarina. (red.), *Uppdrag: forskning: konsten att genomföra kvalitativa studier*, Liber, Malmö 2008. s.102-103

³⁴ Dalen, 2008, s.14-15.

samt mellan praktik och teori, då förförståelsen ständigt utvecklas med hjälp av nya erfarenheter som utökar vår kunskap.³⁵

Vi är medvetna om att vår förförståelse kommer ha inverkan på studien och kan på så sätt förhålla oss till den. Det är viktigt att vi kartlägger vår förförståelse då den kommer att vidareutvecklas i takt med studiens gång. Vi tror även att det är väsentligt eftersom vi måste vara medvetna om vad som är vår förförståelse för att sedan kunna avgöra vad som är ny kunskap.

Vår förförståelse är att adoption inte är det första alternativet för att bilda familj utan det är ett andrahandsalternativ. Vår förförståelse är även att obehag och skam kan upplevas vid delgivandet om valet att adoptera för omgivningen och att de blivande adoptivföräldrarna förbereder sig för att förklara deras val att adoptera. Vidare är även vår förförståelse att hemutredningen är påfrestande, då vi tror de blivande adoptivföräldrarna kan känna oduglighet eftersom de behöver granskas för att få bli föräldrar.

Vår övergripande förförståelse om adoptionsprocessen är att den upplevs psykiskt och emotionellt påfrestande, där vi tror att adoptivföräldrarna går igenom en tuff period med mycket motgång. Adoptionen tror vi kan medföra oroligheter och otrygghet då barnet inte är biologiskt. Vi är medvetna om att våra förförståelser är negativt förknippade och vi tycker detta är beklagligt, vi hoppas denna negativa bild av adoptionsprocessen kommer utvecklas till en mer positiv bild. För att detta ska ske måste vi vara öppna för nya intryck och vi måste kunna ta till oss respondenternas sociala verklighet. Vi är medvetna om att vår förförståelse är påverkad av samhällets normer och värderingar, då vår bild av adoption och dess process är en social konstruktion som uppkommit i samhället.

Genom kartläggandet blev vi medvetna om vår förförståelse och vi insåg även att den kan påverka hela vår studie, då vi inte kan vara helt objektiva i skrivandet eller i mötet med respondenterna. Även valet av tidigare forskning kan ha påverkats av vår förförståelse, däremot fanns det få tidigare studier att välja på vilket medförde att vår förförståelse inte påverkade i lika stor grad. Vår intervjuguide är också influerad av

---

³⁵ Thurén, Torsten, Vetenskapsteori för nybörjare, 1. uppl., Runa, Stockholm, 1991. s.58-62

vår förförståelse då vi har valt de olika teman utifrån vad vi tror är relevant, det vill säga vilka delar av adoptionsprocessen som frambringat mest emotioner.

Även hur vi förhåller oss till respondenterna kan vara påverkat av förförståelsen, då vi tror oss veta att de har genomgått en tung process och är mer känsliga och detta kommer påverka hur vi uttrycker oss när vi befinner oss i deras närhet.

4.3 Urval

Vid valet av respondenter för vår uppsats fanns det många olika aspekter att tänka på. Då vi anser att ämnet är känsligt valde vi att använda oss av ett bekvämlighetsurval, vi valde att vända oss till en bekant, till den ena av oss, som nyligen blivit adoptivförälder för att få kunskap och information om var vi kunde vända oss. Det visade sig att den bekanta och hennes man samt deras föräldragrupp var positiva och villiga att medverka i vår studie. Föräldragruppen erbjöd oss att delta i deras umgänge för en kväll då vi fick chans att lära känna dem och utföra våra intervjuer.

Vi antog att om vi skulle söka oss till en annan föräldragrupp eller en organisation där vi kom som okända och studenter, skulle vi inte få lika intimt tillträde om vi ens skulle få tillträde alls. Att komma in i en föräldragrupp som okända tror vi eventuellt skulle ha bidragit till att vi kränkt personerna eller trätt över gränser där vi inte var behöriga. Vi är medvetna om att vårt val att använda en bekant som respondent kan medföra en del konsekvenser som till exempel att intervjun kan hamna utanför ramarna och information kan förbises. Däremot har vi motverkat de möjliga negativa konsekvenserna genom att den andra av oss som inte är bekant med detta par, genomförde intervjun med dem. Eftersom vi gjorde på detta sätt blev intervjun lika neutral som resten av intervjuerna och därför anser vi att användningen av en bekant i detta fall inte kommer ha någon inverkan på vår studie eftersom vi motverkade de möjliga negativa konsekvenserna.

4.4 Tillvägagångssätt

Vi har använt oss av öppna intervjuer som vårt huvudsakliga tillvägagångssätt i mötet med respondenterna, där intervjuens utformning bidrog till att respondenten fick berätta fritt om sin egen sociala verklighet.³⁶ Mer specifikt har vi använt oss av solidariska intervjuer som innebär en kombination av respekt och omtanke för respondenten. Intervjuens utformning gav respondenterna tid och utrymme att uttrycka

---

³⁶ Dahlen, 2008. s.30

sina tankar, erfarenheter och emotioner.³⁷ Intervjuguiden är utformad utifrån en tanke om solidariska intervjuer där respondenterna själva bestämmer vad som är viktigt att prata om och belysa inom olika teman.

Innan vi utförde de solidariska intervjuerna blev vi bjudna på middag tillsammans med våra respondenter hemma hos ett av paren. Samtliga medverkade förutom Nadja och Niklas som vid tillfället var i Sydafrika och hämtade sin dotter, vi intervjuade därför dem vid ett tidigare tillfälle. Att vi åt middag med resterande av paren tror vi var en fördel då respondenterna hade chans att lära känna oss och de fick möjlighet att fråga oss om studien och dess syfte och på så sätt kan detta ha bidragit till att de kände mer tillit till oss vid intervjutillfället. Middagen med respondenterna bidrog även till att paren blev subjekt istället för forskningsobjekt och vi tog deras berättelser om deras sociala verklighet på allvar.

Då vi skulle utföra intervjuerna tog vi parvis respondenterna till ett enskilt rum där vi kunde samtala ostört, samtidigt som resterande par tog hand om barnen och disken. Under de solidariska intervjuerna använde vi oss av bandinspelning för att underlätta arbetet med det empiriska materialet.

Vi tror att insamlingen av materialet gick så pass smidigt då vi kunde utföra tre av fyra intervjuer under samma kväll. Det uppkom inga motgångar vid intervjuerna detta tror vi beror på att vi var väl förberedda, med dubbel uppsättning bandspelare, batterier, pennor, block och så vidare. Vi anser att vi fick bra empiriskt material från intervjuerna, troligen på grund av den intervjuform vi valt. Det kan även ha berott på respondenternas öppenhet och vilja att prata om deras adoption, ifall respondenterna varit mer stänga kan detta ha bidragit till bortfall av eventuellt material. Genom vår studie har vi fått ny kunskap om ämnet samt vad blivande adoptivföräldrar går igenom under adoptionsprocessen och hur de finner styrka för att klara den.

4.5 Tillförlitlighet

Vi kan inte garantera full reliabilitet i vår studie då vi har använt oss av ett kvalitativt tillvägagångssätt med fokus på våra respondenters erfarenheter och upplevelser. Vår studie utgjordes av fyra par vilket medför att studien inte går att generalisera då resultatet utgår från respondenternas egna emotioner och verklighet. Vi kan därför inte garantera att dessa emotioner uppkommer för alla blivande adoptivföräldrar som

---

³⁷ Johansson, Anna, *Narrativ teori och metod: med livsberättelsen i fokus*, Studentlitteratur, Lund, 2005. s.248-257.

genomgår adoptionsprocessen. Däremot upplevde alla våra respondenter föräldragruppen på samma positiva sätt och därför tror vi att detta resultat om föräldragruppens betydelse kan vara mer tillförlitligt.

4.6 Etisk reflektion

I arbetet med vår studie har vi reflekterat mycket kring etik, både vid framtagning av intervjuguiden, vid valet av respondenter, under intervjuerna och i bearbetningen av material och analys. Vid urvalet av respondenter valde vi att använda oss av en bekant eftersom vi ansåg att detta kunde ge oss en mer intim möjlighet att träffa respondenterna. Vi ansåg detta eftersom ämnets känslighet kunde ha varit ett hinder för oss i en okänd föräldragrupp. Genom hela processens gång har vi diskuterat de etiska aspekterna och framförallt vid framtagandet av intervjuguiden och vid mötet med respondenterna. Vid utformandet av intervjuguiden var vi noga med att utforma frågorna så neutralt som möjligt så att de varken skulle uppfattas kränkande eller glorifierande.

Vi valde att kontakta våra respondenter i god tid så de kunde överväga, fundera och bestämma om de ville delta i vår studie. I introduceringen av intervjun garanterade vi de tillfrågade konfidentialitet, detta kunde vi garantera eftersom det enbart är vi och respondenterna som vet vilka personer vi har intervjuat. Vid transkriberingen har vi ändrat informationen som kan göra våra respondenter igenkännbara och på så sätt blev materialet från början konfidentiellt. Transkriberingen av intervjuerna visades enbart för handledaren och de finns inte heller tillgängliga som bilagor, vilket ytterligare bidrog till att vi kunde garantera fullständig konfidentialitet.

Vi var från början öppna för våra respondenter med vårt syfte och vad vi skulle undersöka i vår studie, vilket kan ha påverkat det resultat vi fick fram både positivt och negativt. Positivt på så sätt att respondenterna tänkte mer på situationer som utlöst olika emotioner och väljer att tala om dessa under intervjutillfället. De negativa konsekvenserna som kunde ha uppkommit är att de tänkte för mycket på vad de trodde att vi ville veta och enbart fokuserade på detta vilket kan medföra bortfall av information.

5. Presentation av materialet

Här nedan följer en presentation av det empiriska materialet utifrån tre teman, som utgår från det centrala i varje avsnitt.

Vi kommer använda begreppet IVF (In vitro-fertilisering) vilket betyder provrörsbefruktning, som är en fertilitetsmetod där ägg från kvinnan befruktas utanför kroppen av mannens spermier. När ett par genomgår en barnlöshetsutredning och den visar att de inte kan få barn på naturlig väg, får de ett visst antal IVF-försök.

Vi intervjuade fyra olika par som befann sig i olika delar av adoptionsprocessen men som ingår i samma föräldragrupp. Det första paret, Emil och Elin, är ett medelålders par som bor i en mellanstor stad i Sverige. Paret gjorde en barnlöshetsutredning och under IVF-försöken började de fundera på adoption och efter tre misslyckade IVF-försök ställde de sig i kö för adoption i juni 2008. Efter två år, i juli 2010, fick de skicka sina handlingar till Sydafrika och efter ytterligare 11 månaders väntan fick de sin dotter, Elsa i juni 2011.

Nästa par, Per och Pernilla är också ett medelålderspar som bor i samma mellanstora stad i Sverige. Redan i början av deras förhållande hade Pernilla funderingar på adoption, men då Per inte hade samma inställning försökte de från början få biologiska barn. De genomgick även ett antal IVF-försök som medförde psykiskt och fysiskt lidande, då dessa misslyckades bestämde de sig för att bilda familj genom adoption. Paret ställde sig i kö för adoption i januari 2008 och i november 2010 fick de åka till Sydafrika för att hämta sin son, Pontus.

Det tredje paret, Nadja och Niklas är också i medelåldern och bor i samma stad som de tidigare paren. Adoption var för paret ett förstahandsalternativ, Nadja ville genom adoption bilda familj och var fast besluten att övertala Niklas om att det var ett bra sätt att bli föräldrar på. Niklas däremot var tveksam från början men vid eftertanke växte de positiva känslorna kring adoption allt mer. Paret ställde sig i kö för adoption i början av 2008 och fick skicka iväg sina handlingar till Sydafrika i juli 2010. I november 2011, efter 16 månaders väntan fick de tillslut hämta sin dotter, Nicole.

Det sista paret är Felicia och Fredrik, de bor också i samma medelstora stad och har ungefär samma ålder som de andra. Paret genomgick ett antal IVF-försök utan resultat och med den rådande tidspressen valde de att påbörja en adoption istället för att göra fler IVF-försök. De ställde sig i adoptionskö maj 2011, och genomgick vid intervjuens

tillfälle den utbildning som krävs för att få bli adoptivförälder. Då de var i början av adoptionsprocessen vid intervjutillfället var de också relativt nya i föräldragruppen.

Att respondenterna befann sig i olika faser i adoptionsprocessen anser vi vara till fördel för studien då detta kan ha medfört ett bredare perspektiv och olika synvinklar av processen.

5.1 Samhällets oskrivna regler

Valet att adoptera växte fram på olika sätt hos respondenterna, Emil och Elin samt Nadja och Niklas berättade att de inte såg adoption som ett andrahandsalternativ. Även de andra paren sa att för dem var valet att adoptera inte svårt, utan det var ett självklart val. Vid valet av adoption tyckte Emil och Elin att det var skönt då de nu var säkra på att de skulle få ett barn, även ångesten som IVF-försöken skapade försvann. Nadja och Niklas tyckte att beslutet att adoptera medförde en känsla av lättnad eftersom det ledde till föräldraskap.

”För oss var adoptionen ett förstahandsval, inte en ”sista utväg” och därför var valet att bli föräldrar det stora beslutet och inte hur det skulle ske.”

Paret kände även spänning inför att processen nu skulle börja och de kände nervositet över att bli föräldrar.

Berättandet om adoptionen för parens omgivning togs mestadels emot positivt, paren hade olika strategier för hur öppna de var gentemot sin omgivning både vid IVF-försöken och när det kom till adoption. Emil och Elin berättade att deras anhöriga från början hade varit delaktiga i deras försök att få barn och när de berättade att de valt adoption fick de enbart positiv respons. För dem var det viktigt att ha öppna kort gentemot omgivningen och tillade att de gånger de fått negativa reaktioner var:

”Det är väl mer allmänt kanske, med såna man känner ytligt som kan haspa ur sig saker.”

Per och Pernilla hade fått positiva gensvar och innan de berättade för omgivningen så upplevde de att andra tittade snett på dem för att de inte hade några barn, men de möttes av en lättnad när paret förklarade att de försökte få barn. Även när de talade om att de skulle adoptera, upplevdes känslan av lättnad och berättandet medförde nyfikenhet och många frågor kring adoption. Paret beskrev även att de bara berättade för de närstående att de skulle adoptera eftersom processen är så omfattande och att

de inte var säkra på att de skulle få adoptera. Pernilla berättade även om en arbetskamrat som varje dag frågade om de fått något barnbesked, hon upplevde detta frekventa frågande som jobbigt och beskrev att hon ville ”strypa honom”. Både hon och Per berättade att varje sådan fråga gjorde att de kände sig lite lägre.

Nadja och Niklas fick mestadels positiva reaktioner och berättade om deras respons:

”De allra flesta var odelat positiva förutom den blivande morfadern som gärna velat se en liten kopia av sin dotter.”

De berättade dock att morfadern efter diskussion och förklaringar vände sig relativt snabbt med tanken. Paret talade även om att de inte förberedde sig inför berättandet för omgivningen och vid berättandet medförde det en del frågor men överlag var alla glada att de skulle få småbarn i släkten.

Det fjärde paret Felicia och Fredrik berättade inte för sin omgivning om IVF-försöken och vid berättandet om adoptionen upplevdes responsen från omgivningen på olika sätt. Fredrik hade fått positiv respons medan Felicia hade fått en del negativa och oväntade kommentarer på jobbet.

”Det första vi berättade var att vi skulle adoptera och då fick man reaktionen, för de hade inte varit med hela raddan, så det blev såhär ”Jaha nej men oj” men vi ville ju ha reaktionen att det var roligt medans de reagerade på allt det vi redan hade bearbetat så det var en miss från oss.”

Felicia kom fram till att de inte berättat om sina tidigare försök att få barn vilket bidrog till att adoptionsvalet kom oväntat.

Vidare i adoptionsprocessen kom hemutredningen, samtligas känslor inför detta moment var nervositet och rädsla. Däremot hade respondenterna olika åsikter om vad som var jobbigt under hemutredningen. Emil och Elin var säkra på att de skulle bli godkända men de ansåg att det var djupintervjuerna med handläggarna som stod för nervositeten och efteråt beskrev de att intervjuerna ledde till trötthet och utmattning.

Elin berättade även att hon förstod varför de var tvungna att gå igenom utredningen genom att säga:

”Jag tänker så att om det hade varit min, om Elsa hade varit mitt barn och jag hade valt en familj att sätta henne i så är det klart att jag skulle ha velat att den familjen skulle varit granskad ut i minsta lilla söm. Veta att de hade ekonomiska förutsättningar att ta henne, jag skulle vilja veta att de inte fanns med i polisregistret. Om man vänder på det och tänker på det från ursprungslandets syn eller från biomammans syn så tycker jag att det känns som att det är så självklart att man vill att familjen ska vara granskade.”

Även Per och Pernilla uttryckte vikten i hemutredningen, att den görs för barnets bästa och de kunde genom denna insikt acceptera att det var något de var tvungna att gå igenom. De berättade också att de upplevde utredningen som jobbig och innan var de nervösa då de inte visste exakt hur den gick till eller om de skulle bli godkända. De upplevde även situationen som absurd men efteråt kunde de konstatera att utredningen var väldigt odramatisk.

Det tredje paret, Nadja och Niklas trodde att hemutredningen skulle vara jobbig och beskrev känslan inför den:

”Innan hemutredningen kände vi en rädsla för att bli bedömda”

Efteråt kände de däremot att deras farhågor inte stämde överrens med upplevelsen, då de tyckte den var lättsam och en trevlig process. De ansåg att utredningen var jätte mysig och att det var som att sitta och fika med en vän, paret påpekade även att de båda två är väldigt öppna människor. Felicia och Fredrik som ännu inte hade gjort hemutredningen är nervösa för att bli utredda och inför resultatet om de skulle bli godkända eller inte. De pratade även om sin maktlöshet gentemot handläggarna, då de är beroende av godkännandet för att kunna få ett barn.

Samtliga som genomgått hemutredningen berättade att de hade städat mycket inför den, Emil och Elin tillade att städningen bidrog till att de kände att de då hade gjort allt de kunde råda över. Nadja och Niklas berättade att de hade tillgång till de frågor som utgjorde socialnämndens underlag för hemutredningen men de valde att inte läsa dem, vilket de även efteråt såg som bra beslut. Felicia och Fredrik som ännu inte har gjort hemutredningen, förbereder sig på så vis att de läser mycket, har olika temakvällar där de diskuterar olika ämnen som de vet kommer upp i hemutredningen.

När paren som genomgått hemutredningen sedan fick sitt medgivande, upplevdes detta på olika sätt. Emil och Elin var nervösa även fast de var säkra på att de skulle gå igenom och när de tillslut fick medgivandet upplevde de en lättnad. De tyckte också att medgivandet enbart var en del av processen som skulle genomföras. För Per och Pernilla kändes medgivandet:

”Det kändes mest som en formalitet och att vi behövde det där pappret för att skicka iväg handlingarna.”

De förklarade vidare att det enbart var en papperslapp men det medförde även att de var godkända som föräldrar vilket kändes bra. Nadja och Niklas berättade att medgivandet bidrog till känslor av glädje och lättnad och sa att det var skönt då de kunde gå vidare i adoptionsprocessen. Alla var överens om att processen innebar mycket pappersarbete och förberedelser.

5.2 Realitet eller dröm

Barnbeskedet som kom via ett samtal upplevdes av Emil och Elin som otroligt överkligt och de kunde från början inte riktigt ta in och tro på det. De berättade hur de ett halvår tidigare fått ett barnbesked men som tillslut resulterade i en avbruten adoption då mamman tog tillbaka dottern. När väl det riktiga barnbeskedet kom var de lite avtrubbade och euforin de hoppats på kom inte, men när de fick bilder på Elsa och resedatum kändes det på riktigt. Det faktum att detta barn inte hade några biologiska föräldrar gjorde att de kände att ingen kunde komma och ta henne och Elin uttryckte:

”Men det som var skönt var att hon inte hade någon mamma. Jag tror att det var min räddning. För då kändes det som att ingen kan komma och ta henne”

Samtalet bidrog även till en känsla av att det var galet. När Per och Pernilla berättade om samtalet talade de om känslor av kaos, snurrighet, glädjetårar och chock. Paret beskrev även känslan av all den stress som i nästa sekund fyllde dem, i och med resan och alla dess förberedelser. Nadja och Niklas berättade, likt de förgående, att det var mycket stress då det var mycket som skulle göras på kort tid inför resan. Paret uttryckte känslor av ofattbarhet, märklighet och att det var abstrakt när de fick sitt barnbesked, de trodde inte det var sant.

”Klart var det en enorm lycka och glädje men det dämpades lite av att det var så svårt att begripa att det verkligen hade hänt.”

Vidare pratade vi med respondenterna om de hade något namn på adoptionen som graviditet och då fick vi lika svar från Emil och Elin samt Felicia och Fredrik vilket var Elefantgraviditet. Med förklaringen att det finns en liknelse mellan elefantens graviditet som varar i två år och adoption som också tar många år att genomföra. Detta var inget Per och Pernilla hade funderat på, de hade däremot ett namn för adopterade barn, flygplansbarn, som de använder för att förklara för Pontus hur han kom till familjen. Nadja och Niklas hade ytterligare en skämtsam beskrivning för adoption som graviditet:

”Bitter och barnlös.”

Alla paren (förutom Felicia och Fredrik) pratade sedan om vid vilket stadium adoptionen kändes som en graviditet och samtliga sa att det var när de skickat iväg papperna till Sydafrika. Det var även då alla insåg att de kunde få barn när som helst eftersom det inte finns något kösystem i Sydafrika. I landet sker det istället en matchning mellan föräldrar och barn vilket bidrar till att det inte finns någon bestämd väntetid. Emil och Elin beskrev upplevelsen av skickandet av papperna som att det var då de blev gravida och berättade att de sedan fick vänta i 11 månader innan de fick barnbesked. Paret berättade också att de hela tiden flyttade fram förhoppningen om tillfället då de trodde de skulle få barn, först satt de upp ett datum för att sedan när de kom dit och inte hade fått barnbesked var de tvungna att sätta upp ett nytt. Detta för att hålla hoppet uppe och de beskrev att de flyttade fram det för så långt de orkade för att sedan omvärdera när de väl kom dit.

Per och Pernilla berättade också om vid vilket stadium adoptionen kändes som en graviditet och Pernilla sa:

”Det är så olika, vissa dagar ville man bara glömma att man höll på och vissa dagar skulle man bädda barnsängen, så det är väldigt olika faktiskt. Men jag vet att när vi hade skickat papperna till Sydafrika där i januari så åkte vi till Ikea en helg, för vi insåg att herregud vi kunde få barnbesked när som helst. [...] Förr hade vi fått grejer som vi bara stuvade in i barnrummet och stängde dörren eftersom det inte var någon idé att engagera sig i det för det skulle bli för jobbigt.”

Paret tillade också att innan papperna skickades iväg fanns det ingen möjlighet att de ens skulle kunna få ett barn.

Nadja och Niklas berättade att de fick vänta 15 månader från att de skickade sina papper till att de fick barnbesked vilket medförde att det blev svårare och mer avlägset med tiden. Vidare sa de att det tillslut kändes som att deras blivande föräldraskap var påhittat, det var inte verkligt längre. Alla paren berättade att när de skickat iväg sina papper till Sydafrika, och graviditeten satt igång, var de tvungna att förbereda sig för att ett barn skulle komma. Detta gjorde de genom att handla barnsaker eftersom de bara hade ett fåtal dagar på sig efter att barnbeskedet har kommit och fram tills de ska resa.

När vi sedan pratade med respondenterna om när de kände att deras barn verkligen var deras, berättade Emil och Elin att de hade olika upplevelser. Elin berättade att hon kände det redan på kvällen när hon nattade Elsa, medan Emil fortfarande växer in i rollen som pappa. Mellan Per och Pernilla fanns det också olikheter när denna känsla infann sig.

”Pernilla: Det växlar verkligen mellan hopp och förtvivlan och som sagt man tror inte riktigt att det är sant förrän man satt i Frankfurt. [...] Ja men gud vi är snart hemma, vi har gjort det här.

Per: Jag fick den känslan i bilen, det är faktiskt på riktigt, vi är här i bilen och det är ingen som kan ta honom.”

När vi sedan pratade med paren om magen påpekade både Emil och Elin samt Felicia och Fredrik dess obefintlighet, att de inte kunde/kommer kunna följa graviditeten genom magens växande. Samtliga par har också bloggar som deras anhöriga kan följa och Felicia och Fredrik påpekar att syftet med bloggen är att förbereda och delge information till deras anhöriga. Paret hade precis påbörjat adoptionsprocessen och hade därför ett annat perspektiv på processen, de kände hoppfullhet men medgav att det både går upp och ner i svackor. De beskrev också att ibland känns det motigt då de inser hur länge de kommer behöva vänta och att det inte finns någon garanti för att det kommer lyckas att få ett barn.

5.3 Igenkännande

Vi bad sedan våra respondenter berätta om föräldragruppen som de alla ingår i tillsammans, samtliga svarade att föräldragruppen har betytt väldigt mycket. På så sätt att de går igenom adoptionen tillsammans, som andra inte kan förstå på samma sätt. Alla påpekade att föräldragruppen har fungerat som ett otroligt stöd och det är en stark gemenskap som vuxit fram.

”Det har betytt oerhört mycket [...] vi har kunnat stött och blött mycket saker. Gråtit ihop, skrattat ihop, hånat varandra ihop, man måste kunna skämta om det annars blir det för jobbigt.”

Så här uttryckte sig Pernilla vid berättandet om hennes känslor om föräldragruppen. Per och Pernilla var tillsammans eniga om att föräldragruppen var otroligt viktig och de berättade även att de kunde dela tankar med varandra om deras gemensamma erfarenheter kring adopterade barn.

Emil och Elin påpekade behovet av att kunna prata med någon som är införstådd med vad de själva går igenom i adoptionsprocessen och de menade att den väntan som de genomgick är svår att förklara för någon annan. Paret berättade också att stöttandet av varandra har bidragit till gruppens starka sammanhållning, genom deras ihärdiga möten har en stark vänskap växt fram. Med gråten i halsen berättade även Elin hur starkt och jobbigt det kändes innan Nadja och Niklas hade fått sitt barnbesked. Nadja och Niklas mådde dåligt över detta och det medförde att de inte orkade träffa de andra i gruppen en kväll, för de kände en sådan uppgivenhet. Vidare berättade Elin att samma kväll som de ställde in, fick de deras efterlängtrade barnbesked. När de andra paren fick reda på detta åkte de genast dit för att fira så som de gjort med alla barnbesked.

”Det blir kul när det blir tre, då blir det komplett. För lite har man ändå känt att man kan inte riktigt glädjas till 100 %, eller jo det gör vi naturligtvis över Elsa, men man gläds inte till 100 % i gruppen för man känner någonstans att det saknas ett barn.”

Emil talade även om att det är få förunnat att ha så stark kontakt som de har haft med de andra i gruppen och Elin tillade att hon inte tror att det är så vanligt. Med glädje i rösten berättade hon sedan att till jul kommer deras tre guldkorn vara hemma.

Precis som de andra ansåg Nadja och Niklas att föräldragruppen har betytt mycket och de har gjort väntan mycket lättare. De uttryckte även att det var skönt att ha vänner som vet precis vad man går igenom och som är på samma plats i livet som man kan dela erfarenheter med, både i processen och efter barnets ankomst. Paret berättade även att det fanns ett stöd inom gruppen som ingen annan förstod och de kunde hjälpa varandra med informationsspridning och pappers exercis. Även detta par såg det positiva med att deras barn har samma bakgrund och hoppas att de kan ha stor betydelse för deras framtida liv. De beskrev även att öppenheten i gruppen har växt fram i takt med att de umgåtts och lärt känna varandra.

”Jätte skönt att ha vänner som precis vet vad man går igenom som man inte behöver förklara något för. Vi kunde stödja varandra på ett sätt som ingen annan förstod. [...] Det gjorde väntan mycket lättare. Jag tror att det kommer vara roligt för våra barn även när de blir lite större när de har så pass lika bakgrund som de har.”

Föräldragruppen har alltid bestått av de tre ursprungliga paren, vilket gör att det nya fjärde paret inte är lika involverade i gruppen eftersom de precis har påbörjat sin adoptionsprocess. Därför har Felicia och Fredrik en annan synvinkel på föräldragruppen, de ser redan gruppen som ett stöd och tycker det är av stor betydelse att kunna prata med några som gått igenom den process de har framför sig.

”Det är ett stöd, jag hoppas det fortsätter vara så, både för det som komma skall och även socialt. De är också folk som har samma, de har gått igenom vad vi kommer gå igenom.”

6. Socialpsykologisk analys och tolkning

I detta kapitel presenteras vår analys, där vi först har analyserat resultatet av empirin gällande samhällets normer för familjebildande och adoption som fenomen. Därefter följer en analys av de emotioner som uppkom i adoptionsprocessen, här behandlas skam och stolthet där både det individuella och det som är påverkat av samhället kommer till uttryck. Till sist analyseras hur de enskilda individerna försvarade sig mot oönskade känslor som uppkom i adoptionsprocessen.

6.1 Normer om familjebildande och adoption

I dagens samhälle tas det för givet att man ska bilda familj när man har ett stadigt förhållande och är i rätt ålder eftersom det är dessa normer som råder. Per och Pernilla upplevde att *”Folk undrade varför vi inte fick några barn, de tittade nästan lite snett på oss”*. När paret sedan berättade för omgivningen att de försökte få barn möttes de av en förståelse, beviset att de försökt skaffa barn medförde en förklaring till deras barnlöshet. Deras upplevelse påvisade att barnlösa par i medelåldern anses bryta mot normen, framförallt om de inte försöker få barn. Enligt normerna agerade paret inte homogent och förutsägbart, då omgivningen inte visste att de försökte följa normen att få barn.

Även sättet att få barn är normbetingat då man förväntas att skaffa biologiska barn. Att få biologiska barn är en informell norm i samhället, och de som följer dessa normer sanktioneras genom att deras sätt att bilda familj betraktas som annorlunda. Paren i vår studie kan inte eller vill inte få biologiska barn, vilket gör att de bryter mot normerna. De har valt att följa normen att få barn men det är deras sätt att få barn på genom adoption som frångår från normerna.

Emil och Elin uttryckte *”beslutet att nu ska vi adoptera var något som växte fram”*, de försökte först få biologiska barn innan de valde adoption men i efterhand ansåg de att adoption inte var ett andrahandsalternativ. Vi kan se att de valde adoption som ett andrahandsalternativ men som med tiden förändrades. Nadja och Niklas försökte aldrig få biologiska barn utan adoption var deras förstahandsalternativ för familjebildande.

I samhället säger normerna att en biologisk familjebildning är förstahandsalternativet och adoption ses därför som ett andrahandsalternativ och bryter mot normerna. Paren i vår studie som valt att adoptera skiljer sig från biologiska föräldrar och normen i

samhället bidrar till att de gör normbrott, då majoriteten i samhället får biologiska barn vilket även bidrar till att adoptivföräldrar är av minoritet och därför underordnade. Detta utifrån Foucault som menade att subjektet kan vara underordnat och medför att individen måste följa normer som är skapade av dem som är överordnade i samhället. Eftersom biologiska föräldrar är av majoritet och överordnade har de också makten att sätta normerna, vilket bidrar till att adoption blir ett normbrott.

Denna norm om biologisk familjebildning kan även utläsas i resultatet från tidigare forskning, där den första amerikanska artikeln menar att familjer som inte kan få biologiska barn ansågs onormala och sågs inte som äkta familjer. Vi kan även se att en del av det som står i artikeln har utvecklats sedan 1985 då det redogjordes att familjer som inte är genetiskt förknippade med varandra tillskrevs ett sjukdomstillstånd. I samhället idag tillskrivs inte adoptivfamiljer ett sjukdomstillstånd men fortfarande ses de som normbrytare.

Då adoption kan upplevas som ett normbrott kan det ligga till grund för parens olika öppenhet för sin omgivning men vi tror även det kan bero på att ämnet är känsligt och det anses vara självklart att man kan få egna barn. I vårt resultat kan man utläsa att beroende på hur delgivande paren har varit för sin omgivning, fick de också olika reaktioner vid berättandet om adoptionen. De par som från början varit öppna fick mer positiva reaktioner än de som varit försiktigare med att delge sin omgivning om sin barnlöshet. Dessa par fick reaktioner som inte stämde överrens med deras förväntningar och förhoppningar då de var mer negativt betonade.

När Felicia berättade om adoptionen på jobbet fick hon kommentaren ”nej men oj”, denna reaktion skedde utifrån normer om att man först ska försöka få biologiska barn och inte börja med adoption. Utifrån detta kan vi se att eftersom adoption anses som brott mot normerna behövs det, i vissa fall, en förberedelse för omgivningen om att paret ska adoptera och på så sätt inte följa normerna.

Som slutsats angående delgivningen har vi kommit fram till att desto mer öppen man är för sin omgivning bidrar detta till mer positivt bemötande när man bestämt sig för adoption. Men det kan även vara så som Malinda Andersson skriver i sin avhandling, att omgivningen känner mer empati för par som är infertila. Utifrån detta tror vi att omgivningens empati för det infertila paret övergår till en glädje vid berättandet om

adoption, om man innan har varit öppen med sin problematik. Om man först delger omgivningen om sin adoption utan att först berätta om sin barnlöshet skapas inte empati och det bidrar troligtvis till mindre positiv respons. Vi tror att de negativa reaktionerna också kan bero på att adoption inte är så vanligt och därför finns inte heller kunskapen om fenomenet i samhället.

Både Felicia och Fredrik, samt Emil och Elin kallade deras normbrytande graviditet för Elefantgraviditet och Fredrik sa *"Vi har sagt på skoj elefantgraviditet för det är en lång graviditet"*. Respondenterna kallar graviditeten på detta sätt eftersom väntetiden är oviss och det är en speciell väntan men även att det inte finns en benämning för adoption som graviditet. Magens betydelse är en påtaglig skillnad mellan biologiska föräldrar och adoptivföräldrar, detta medför att adoptivföräldrarna och deras obefintliga mage utgör ett normbrott i samhället. Eftersom det saknas kunskap om adoption i samhället anses denna form av graviditet som något udda och följer inte normerna, då majoritetens graviditet pågår i nio månader och föräldrarna kan följa barnet genom den växande magen.

En stark gemenskap har växt fram i familjegruppen, då de har adoptionen gemensamt och Pernilla beskrev *"det är ingen annan som förstår hur det känns, som de här gör"*. Samtliga par berättade att de alla har liknande erfarenheter och upplevelser och tillade att det var svårt att förklara processens innebörd för andra som inte ingår i diskursen, då de inte hade upplevt eller erfårit en adoptionsprocess. De paren som ingår i föräldragruppen bryter alla från samma normer men inom föräldragruppen som diskurs, följer föräldrarna normerna för hur en graviditet går till väga då alla är gravida på samma sätt. Diskursen är deras sociala verklighet och inom diskursen finns egna maktrelationer samt gemensamma normer där adoption är det rådande familjebildningssättet.

Pernilla uttryckte sin tacksamhet över föräldragruppen genom att säga *"det har betytt oerhört mycket, vi har kunnat stött och blött mycket saker"*. Utifrån parens upplevelser och berättelser har vi funnit att föräldrarna i diskursen bryter mot samhällets normer då de valt adoption, vilket också bidrog till att det var svårt att förklara för andra hur det är att gå emot normerna. Men i föräldragruppen, i diskursen, har alla samma erfarenheter om att göra normbrott och de kan därför på ett annat sätt förstå och stötta varandra. Även i adoptionsprocessen, som i sin tur också bryter mot

normerna, kan föräldrarna utgöra ett stöd för varandra som ingen annan utomstående kan förstå eller ersätta.

Inom diskursen har föräldrarna även stöd av varandra efter adoptionsprocessen, och Nadja och Niklas uttryckte *”jag tror att det kommer vara roligt för våra barn även när de blir lite större, när de har så pass lika bakgrund som de har”*. Paren kommer även kunna ha ett stöd av varandra när samtliga ständigt kommer att behöva handskas med de normer och fördomar som råder i samhället kring adoption och adopterade. Eftersom barnen är mörkhyade bidrar detta till att det ständigt syns att de är adopterade och att hela familjen bryter mot normerna. Även barnen gör ofrivilligt normbrott då de är adopterade samt att deras utseende är olikt resten av familjens. Paren uttryckte att barnen därför förhoppningsvis kan ha nytta av varandra i framtiden då de har samma bakgrund och liknande förutsättningar.

Fenomenet adoption ses av samhället som normbrytande och normbrytandet är en social konstruktion, då de som har makten i samhället konstruerar de sociala normer och värderingar som ska råda. Enligt Malinda Andersson är adoption socialt konstruerat och detta är något vi också kan se, då normerna är konstruerade av samhället och dess individer, då adoption anses som ett brott mot normerna är det något som finns i vårt samhälle och är konstruerat av oss som lever i det.

6.2 Emotioner som kan uppkomma i adoptionsprocessen

Adoptionsprocessen, adoptivföräldrar och den adopterade bryter alla på något sätt mot normerna som finns i dagens samhälle. I processen, för föräldrarna och den adopterade kan dessa normer även medföra en känsla av skam respektive stolthet.

När Emil och Elin berättade om delgivandet för omgivningen sa de *”det har bara varit positivt faktiskt”* de flesta av paren har mestadels upplevt positiva reaktioner vid berättandet. När paren berättade om dessa positiva reaktioner upplevde vi att de pratade om stolthet, då de blev bekräftade av omgivningen. Enligt Thomas Scheff är stolthet ett kroppsligt uttryck och signalerar ett bevarande av de sociala banden. De positiva reaktionerna bidrog till att adoptivföräldrarna kände stolthet och att de sociala banden mellan dem och dess omgivning som reagerade positivt bevarades.

Om reaktionerna istället skulle ha varit negativa skulle detta kunna leda till skam eftersom de sociala banden på så sätt var hotade. Felicia upplevde negativ respons då hon berättade om adoptionen på arbetet, denna negativa respons bidrog till en känsla

av skam då hon uppfattade sig annorlunda och fel i andras ögon. Utifrån Felicias egen berättelse kan vi konstatera att hon kände sig utesluten och inte bekräftad av omgivningen vilket medförde skam och att dessa band mellan henne och de som utgjorde den negativa responsen var hotad.

Att inte bli bekräftad och att vara utesluten var även något våra respondenter beskrev i samband med hemutredningen, Nadja och Niklas beskrev detta *"innan hemutredningen kände vi en rädsla för att bli bedömda"*. Vi uppfattar denna beskrivning samt Felicias och Fredriks liknande redogörelse för rädslan inför hemutredningen som ett uttryck för en rädsla att eventuellt uppleva skam vid ett icke godkännande. Paren var rädda för att inte bli godkända och därmed uppleva utanförskap, att de inte var dugliga som föräldrar som skulle medföra skam. Denna rädsla för att känna skam om de inte skulle bli godkända bidrog till att paren inför hemutredningen ifrågasatte sin identitet, sin duglighet som förälder och sitt sätt att handla.

När de fått medgivandet om att de blivit godkända som föräldrar kände samtliga par en lättnad, denna lättnad påvisar att rädslan och skammen för att inte bli godkända försvann och ersattes med en stolthet av att de nu var godkända och skulle bli föräldrar. Deras föräldraskap visade att de inte bröt mot normerna då det gäller att bilda familj, däremot är det sättet de ska bilda familj på, som bryter mot dessa normer som finns i samhället.

Inom föräldragruppen bryter de inte mot normerna, då deras diskurs och dess maktstruktur har medfört andra normer och värderingar om vad som är av vikt inom gruppen. Inom föräldragruppen är de sociala banden starka och bevarade och vi upptäckte att de tillsammans känner stolthet för den gemensamma process de går igenom. De bekräftar varandra inom gemenskapen och de känner tillsammans stolthet som signalerar att de sociala banden bevaras inom gruppen.

Mycket stolthet förekommer inom gruppen, men Elins berättade även *"...men man gläds inte till 100 % i gruppen för man känner någonstans att det saknas ett barn."* vilket är ett uttryck för skam. Däremot behöver denna skam inom gruppen inte vara ett tecken på att de sociala banden hotas, utan skam kan även ha andra funktioner så som ett medvetande om moraliska känslor där skammen signalerar moraliska

överträdelser. Men även som vardaglig skam som är en mindre intensiv upplevelse som tar sig i uttryck i blygsamhet, låg självkänsla och dåligt samvete.

Skammens andra betydelser kom till uttryck i Elin beskrivning om sina känslor om saknaden av ett barn, vi insåg att det var mycket känslor som uppkom vid tanken på detta då det medförde att hon började gråta. Detta tolkade vi som känslor av skam, på så vis att Elin moraliskt inte kunde känna full glädje och inte heller visa det eftersom detta kunde uppfattas som att hon inte visade förståelse för Nadja och Niklas. Men det ger även uttryck för vardaglig skam i form av dåligt samvete över att hon fått sitt barn men att inte det andra paret fått barn.

Vi anser att de sociala banden i föräldragruppen är starka och att de har mycket nytta av varandra, men i adoptionsprocessen måste jaget även försvara sig själv.

6.3 Jagets försvar i en adoptionsprocess

Vid berättandet om valet av adoption valde vissa av paren, som Per och Pernilla, att vänta med att berätta för omgivningen förutom för de närmste *"de flesta fick nog inte reda på förrän vi skickade papperna 2010"*. Att de enbart berättade för den närmsta omgivningen kan ses som ett försvar, då de valde detta då de inte visste om det verkligen skulle leda till ett barn eller hur lång tid det skulle ta. Som vi tidigare beskrivit fick Felicia negativa reaktioner, dessa reaktioner var influerade av samhällets normer. Hon försökte försvara sig genom att intala sig själv att den negativa responsen uppkom för att de inte varit delaktiga hela vägen. Detta kan vara ett uttryck för rationalisering, ett försvar som innebär att individen skapar acceptabla skäl som medger att misslyckandet beror på yttre omständigheter. Felicias jagförsvar gjorde en rationalisering på så sätt att hon skyllde den negativa responsen på något som fanns utom hennes räckvidd, hon skapade acceptabla skäl för omgivningens reaktion.

När vi sedan talade med Elin och Emil samt Per och Pernilla, berättade de om deras syn på hemutredningens syfte och Elin sa *"om Elsa hade varit mitt barn och om jag hade valt en familj att sätta henne i så är det klart att jag skulle ha velat att den familjen varit granskad ut i minsta lilla söm"*. Båda paren beskrev att de förstod att hemutredningen var för barnets bästa. Detta kan delvis vara ett uttryck för rationalisering, då de förklarar hemutredningen så att den framstår som godtagbar och inte hotar den enskilda individens självbild. Paren skapar ett acceptabelt skäl för att

bli utredda och en rationell förklaring till processens utformning så att de kan acceptera den.

När Emil och Elin fick sitt barnbesked beskrev de sina känslor såhär *”det var både den här galna euforin samtidigt som det var det här men tänk om..”*. Paret vågade inte tro att det var deras barn och de beskrev det som överkligt. De försvarade sig genom att inte tro på barnbeskedet eftersom de var rädda att detta barn också skulle tas ifrån dem. Genom deras beskrivning kan vi se att de använde sig av bortträngning som försvar, då de trängde bort känslor av lycka och föräldraskap. De trängde bort dessa känslor för att, om barnet skulle tas från dem igen, slippa allt för plågsamma känslor som skulle kunna uppkomma.

Bortträngning som försvarsmekanism kom även till uttryck när Per och Pernilla hämtade Pontus, de uttryckte *”man tror inte riktigt att det är sant förrän man satt i Frankfurt”*. Det var först då de insåg att han var deras barn, innan dess skedde en bortträngning av de starka känslorna för honom då deras jag försvarade sig mot ett misslyckande som skulle kunna bidra till allt för smärtsamma känslor. Per beskrev att det var när de var utom räckhåll för att någon skulle kunna ändra sig och ta honom tillbaka, som de tillät sig att fästa sig vid honom och inse att han verkligen var deras barn. De upplevde en rädsla för att mista Pontus vilket bidrog till en bortträngning som innebar att de inte tillät sig knyta några band till honom för att förhindra ett eventuellt misslyckande.

Nadja och Niklas som väntade längst av alla på att få barnbesked berättade att processen blev så påfrestande att de *”tillslut kändes det bara som om vi hade hittat på att vi skulle bli föräldrar och att det inte var verkligt”*. Deras skildring visar att de omedvetet har använt bortträngning för att försvara sitt jag mot den långa väntan. Försvaret har då förträngt föräldraskapet så pass långt bort att det inte finns inom räckhåll och medförde att det kändes påhittat. Bortträngningen skedde då de inifrån trängde bort känslor som var smärtsamma och fick dem att må dåligt.

När vi sedan pratade med Per och Pernilla om vid vilket stadium adoptionen kändes som en graviditet uttryck de *”vissa dagar ville man bara glömma att man höll på och vissa dagar skulle man bädda barnsängen”*. Utifrån denna redogörelse såg vi ett uttryck av försvarsmekanismen förnekelse, då paret försökte förneka obehagliga känslor. Vidare talade paret om att de fått saker till barnet som de enbart stuvade in i

barnrummet för att det var för jobbigt att engagera sig i det. Detta är också ett tecken på förnekelse mot icke önskvärda känslor som uppkom både genom stimuli inifrån och utifrån. Stimuli inifrån var ångest och depressiva känslor som adoptionsprocessen medförde och stimuli utifrån kom från yttre påverkande faktorer, så som barnsaker som väckte icke önskvärda känslor, därför valde paret att stänga dörren om dessa saker och på så sätt förneka dem.

Förnekelse var även den försvarsmekanism Emil och Elin omedvetet beskrev då de hela tiden flyttade fram datumet för det väntade barnbeskedet, *”man flyttade fram det för vad man orkar, sen fick man omvärdera det när man väl kom dit”*. Genom att förneka och blunda för obehagliga känslor orkade de hålla förhoppningen om barnbeskedet uppe.

Två av paren kallade skämtsamt adoptionen som graviditet för Elefantgraviditet, eftersom graviditeten tar så pass lång tid. Till viss del använde paren då försvarsmekanismen förnekelse eftersom de skämtade om den långa processen för att förneka både jobbiga känslor och den långa väntetiden, därför liknade paren graviditeten med en tvåårsgraviditet och inte en vanlig niomånadersgraviditet.

6.4 Sammanfattning av analys

I dagens samhälle förväntas ett medelålders par ha eller försöka få barn enligt de normer och värderingar som råder. Paren i studien var barnlösa vilket bidrog till att de upplevde att de bröt mot dessa normer. När de sedan valde adoption som sitt sätt att bilda familj gjorde de överträdelser mot ännu en norm genom att de valde att inte skaffa biologiska barn. Eftersom majoriteten i samhället kan få och vill ha biologiska barn är det detta som är norm och medför att adoption ses av de flesta, och framförallt av samhället, som ett andrahandsalternativ. Samhället betraktar adoptivföräldrar som annorlunda då de gör normbrott vid valet att inte skaffa biologiska barn.

Våra tidigare studier bidrog med en förståelse om att adoption är socialt konstruerat, detta är något vi också har kunnat se då normerna är konstruerade av samhället och dess individer. På så sätt ses adoption som ett brott mot normerna vilket betyder att det är det något som finns i vårt samhälle och är konstruerat av oss som lever i det.

På grund av att adoption ses som brott mot normerna tror vi att detta har påverkat paren till en viss del vid berättandet för deras omgivning. Utifrån vårt empiriska material har vi kunnat se ett samband mellan hur öppna de varit för sin omgivning om

sin barnlöshet och de reaktioner de har fått. Om paren varit öppna för sin omgivning har de mestadels fått positiva reaktioner medan om de valt att inte delge lika mycket för omgivningen har detta medfört negativa reaktioner. Eftersom en adoption bryter mot normerna kan det behövas, i vissa fall, en förberedelse för omgivningen om att paret ska adoptera och inte följa normerna för familjebildning. Men vi tror även att de negativa reaktioner som kan uppkomma vid berättandet för omgivningen kan bero på att det finns väldigt lite information och kunskap om detta fenomen i vårt samhälle.

Våra respondenter har i sitt berättande delgivit oss många olika känslor som uppkom för dem i deras adoptionsprocess. Dessa emotioner så som skam och stolthet har uppkommit både genom dem själva men även i påverkan av samhället. Samhället och dess normer påverkar oss individer genom vilka emotioner som kommer till uttryck, om normerna säger att vi handlar fel känner vi skam och om vi handlar rätt upplevs en känsla av stolthet. Normerna och värderingarna som finns i samhället påverkar också vilka emotioner som kan uttryckas och vilka som måste förnekas eller bortträngas för att det inte är acceptabelt i vissa sociala sammanhang.

Eftersom normerna påverkar individerna på detta sätt, har våra respondenter använt sig av olika försvarsmekanismer för att kunna försvara sig mot ångest och depressiva känslor som uppkommit i olika faser i processen. Respondenterna har använt försvarsmekanismerna förnekelse, bortträngning och rationalisering. Både för att de själva inte kunde uthärda dessa känslor men även som ovan nämnt, att det inte är accepterat att visa dessa känslor offentligt då de i så fall skulle bryta mot normerna som råder.

Vissa av paren i vår studie berättade att de hade ett annat namn för adoptionen som graviditet nämligen Elefantgraviditet, då de inte kan kalla adoptionsprocessen för graviditet då detta troligtvis skulle strida ännu mer mot normerna än vad den redan gör. Elefantgraviditeten bryter mot normen om att en graviditet ska pågå i nio månader och det symboliska som är magens roll i en biologisk graviditet försvinner i adoption som graviditet.

När vi pratade med våra respondenter hade de flesta redan fått sina barn och vi tror att detta kan ha bidragit till att de hade en förskönad bild av processen. Vi tror att smärtan i adoptionsprocessen glöms bort när de fått sitt barn, detta i likhet med en biologisk graviditet där smärtan i förlossningen glöms bort när barnet fötts.

Vi har tolkat respondenternas berättelser och sett att föräldragruppen har haft en stor betydelse för dem. Detta då föräldragruppen skapat en gemensam diskurs, där dessa föräldrar är normen och inte avvikande som de är i resten av samhället. I föräldragruppen har en stark gemenskap växt fram, för att de har adoptionen gemensamt och de kan utbyta liknande erfarenheter och upplevelser. Respondenterna förklarade även för oss att det var svårt att kunna dela erfarenheter och upplevelser med andra som inte genomgår en adoptionsprocess. Men vi kunde även uppfatta att det är svårt att förklara för andra hur det är att bryta mot normerna som samhället byggt upp. Föräldragruppen är viktig för dem eftersom de kan utgöra ett stöd för varandra som ingen annan kan förstå. De uttryckte även att föräldragruppen var viktig för deras barn och deras framtida liv, på så sätt att deras barn på samma sätt bryter mot normen, barnen kan därför förhoppningsvis skapa en vänskap och en förståelse för varandra som ingen annan har.

De sociala banden inom föräldragruppen var starka och bevarade eftersom de i gruppen bekräftade varandra och var stolta över den processen de genomgått och de barn de har fått. Vi anser utifrån deras att de har mycket nytta av varandra, de kan stötta varandra på ett sätt ingen utomstående kan göra.

7. Reflektioner

Då vi ansåg att adoption är ett känsligt ämne var vi tvungna att förhålla oss till det på ett mer varsamt sätt, då ämnet fortfarande är tabubelagt och eftersom det är mer ovanligt sätt att få barn var det svårt för oss att veta från början hur vi skulle förhålla oss till respondenterna. Ingen av oss hade innan varit i kontakt med adoptivföräldrar eller adoptivbarn, vilket medförde att vi under processens gång reflekterade mycket kring hur vi som okända skulle komma in i en grupp där vi varken platsade eller hade kunskap om vad de hade gått igenom. Detta medförde att vi enbart kunde förlita oss på vår egen förförståelse och utgå från den då vi utformade intervjuguiden, vi reflekterade mycket på vilka frågor och ämnen som kunde vara relevanta och hur vi kunde formulera oss för att inte ställa fel eller kränkande frågor.

Innan vi träffade respondenterna reflekterade vi mycket kring det ovanstående men när vi sedan mötte dem förstod vi att ämnet för dem var något som ingick i det vardagliga samtalet. Vi blev bemötta på ett bra sätt och medan vi var i gruppen var de väldigt öppna och pratade om adoption, vilket vi innan inte trodde att de skulle göra så öppet.

Vårt resultat som bidrog till en kunskap om att föräldragruppen var av stor betydelse för paren, kan inte generaliseras då vi har utgått från enbart en specifik föräldragrupp. Därför kan vi inte garantera att alla föräldragrupper för blivande adoptivföräldrar skulle bli lika framgångsrika då alla blivande adoptivföräldrar inte behöver fungera lika bra ihop som de gjorde inom den föräldragrupp vi undersökte. Då det är ovanligt med organiserade föräldragrupper för blivande adoptivföräldrar, våra par bildade en egen föräldragrupp, finns inte detta stöd för alla som genomgår en adoptionsprocess. Detta stöd som vi genom vår studie har funnit väldigt betydelsefullt för de blivande adoptivföräldrar vi har träffat. Om vi hade haft mer tid skulle vi däremot vilja undersöka utbudet av föräldragrupper för blivande adoptivföräldrar för att se om gemenskapen är lika rådande i flera grupper, vilket skulle bidra till mer giltighet kring föräldragruppen i en sådan studie.

Studien kan inte heller generaliseras kring emotioner och försvar som uppkommer i adoptionsprocessen, då vårt resultat utgår från våra respondenters personliga upplevelser och erfarenheter. Adoptionsprocessen innefattar samma moment för alla blivande adoptivföräldrar men vi kan dock inte veta om det är samma känslor som uppkommer för dem som för våra respondenter.

Med tanke på den tidsbrist och ekonomibegränsning vi hade, kunde vi inte ha gjort studien på ett annat sätt som skulle vara till fördel för resultatet. Däremot om vi hade haft dessa resurser skulle vi, som tidigare sagt, kunnat undersöka fler föräldragrupper och detta skulle bidragit till fler adoptivföräldrar i studien, vilket skulle göra resultatet om emotioner och försvar bredare och mer giltigt.

Vi har även reflekterat kring att det saknas kunskap om adoption i samhället, det är inte många som vet hur en adoptionsprocess går till eller hur den påverkar de blivande adoptivföräldrarna. Denna okunskap leder till att många i samhället har fördomar om adoption och det är ett brott mot normerna vilket bidrar till att adoption ses som ett andrahandsalternativ. Om kunskapen skulle finnas tror vi att detta normbrott inte skulle bli lika stigmatiserade och tillslut inte vara ett normbrott utan lika accepterat som en biologisk graviditet.

Vi har sett att det inte finns så mycket forskning om adoptivföräldrar i adoptionsprocessen och föräldragrupper, därför vill vi bidra med något relevant. Det vi hittade inom tidigare forskning bidrog enbart till fakta om att adoptivföräldrar genomgår något påfrestande men det fanns inget fortsatt arbete på hur man kan underlätta för dessa föräldrar vilket vi anser är väldigt synd. Med vårt arbete vill vi lyfta fram betydelsen av föräldragruppen men även de emotioner och försvar som uppkommer i en adoptionsprocess på grund av samhällets normer. Vi hoppas att vår studie kan bidra till att adoptionsorganisationer ser vikten av föräldragrupper och på så sätt ser möjligheter att utveckla fler organiserade föräldragrupper.

8. Slutdiskussion

I denna studie har vi kommit fram till att de rådande normerna i samhället bidrar till att adoption som sätt att bilda familj ses som normbrytande då de väljer att inte skaffa biologiska barn. Adoption är även en social konstruktion, på så sätt att adoption som normbrott har konstruerats av samhället och dess individer.

Normerna och värderingarna som finns i samhället påverkar även vilka emotioner som uppkommer samt vilka jaget måste försvara sig mot. Vi har kommit fram till att våra respondenter medvetet och omedvetet har använt sig av försvarsmekanismer för att försvara sig mot ångest och depressiva känslor som uppkommit i olika faser i processen. Genom försvarsmekanismerna har den enskilda individen funnit styrkan att genomgå adoptionsprocessen men vi har även kommit fram till att föräldragruppen har haft en stor betydelse för detta.

Vår studie resulterade även i ett användbart namn, tack vare våra respondenter, för adoptionsprocessen som graviditet, *Elefantgraviditet*. Genom att ha ett namn på den här sortens graviditet kan det underlätta för de blivande adoptivföräldrarna men även för samhället, då det kan bidra till en nyfikenhet men även en kunskap om begreppets innebörd. Namnet kan även bidra till att adoption blir mer erkänt men även bidra till en större acceptans för tillvägagångssättet att bilda familj på.

Vi har också tänkt mycket på likheter och skillnader mellan en biologisk graviditet och en elefantgraviditet under hela processens gång. Vi har kommit fram till att det finns mycket skillnader emellan dem, men däremot finns det även viktiga likheter att lyfta fram. Dessa skillnader är att elefantgraviditeten pågår under en längre tid och att den biologiska graviditeten kan följas genom magens utveckling och barnets växande. Att se barnets växande genom ultraljud och känna barnet i magen är ingenting en blivande adoptivförälder får uppleva. Magen representerar en symbol för att paret väntar barn och andra i omgivningen vet att de är gravida medan en adoption inte syns utifrån. En annan skillnad är att biologiska föräldrar inte behöver göra en utredning för att få bli föräldrar som blivande adoptivföräldrar måste genomgå. Vidare har biologiska föräldrar även mer tillgång till organiserade föräldragrupper, Barnavårdcentralen och så vidare som samhället bidrar med under graviditeten. Eftersom både graviditeterna leder till att de blir föräldrar, borde det inte finnas någon skillnad för tillgången till samhällets resurser för blivande föräldrar.

Vi har även sett likheter mellan de båda graviditeterna, då föräldrarna har samma längtan till att bilda familj och för att få ett eget barn. Utifrån dessa likheter anser vi att båda graviditeterna är lika viktiga och verkliga, vilket borde medföra att de ska behandlas utifrån samma villkor. En annan likhet vi också har reflekterat kring är utifall smärtan i adoptionsprocessen glöms bort i likhet med smärtan i förlossningen, detta kan i så fall ha bidragit till att våra respondenter hade en förskönad bild av processen. Vi tror att det är så att smärtan som finns i adoptionsprocessen glöms bort när de fått sitt barn, detta i likhet med en biologisk graviditet där smärtan glöms när barnet är fött.

Vår analys visar även att föräldragruppen har haft en stor betydelse för paren då de tillsammans utgör en diskurs, där en stark gemenskap växt fram. Vi tror att det är viktigt att det finns föräldragrupper som har adoption gemensamt, så att de kan utbyta liknande erfarenheter och upplevelser samt bekräfta varandra då de alla kan uppleva att de bryter mot normerna i samhället. Då alla inom gruppen kan begå dessa normbrott anser vi att det är relevant att dessa föräldragrupper finns, eftersom vi tror att det är svårt för andra att förstå hur det är att bryta mot normer men även för att de inte har kunskapen om att genomgå en adoptionsprocess. Styrkan hos de enskilda individerna kommer från både försvarsmekanismerna, som vi beskrev tidigare, men även föräldragruppen då vi har sett dess stora betydelse genom samtliga respondents beskrivning av den.

Vi vet att biologiska föräldrar under graviditeten har tillgång till föräldragrupper men detta är något som saknas för blivande adoptivföräldrar, vilket vi anser borde förändras. Vi har i vår studie utifrån våra respondents upplevelser och berättelser insett vikten av att ha möjlighet att tillhöra en föräldragrupp under adoptionsprocessen och vi anser därför att detta är någonting som borde förändras i vårt samhälle. Vi anser att samhällets prioriteringar borde vara lika självklara för föräldragrupper för adoptivföräldrar som för biologiska föräldrar.

9. Litteraturförteckning

Böcker

Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom, *Introduktion till socialpsykologi*, 2., [rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2000.

Birkler, Jacob, *Vetenskapsteori: en grundbok*. 1. Uppl., Liber, Stockholm, 2008.

Dahlgren, Lars & Starrin, Bengt, *Emotioner, vardagsliv & samhälle: en introduktion till emotionssociologi*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2004.

Dalen, Monica, *Intervju som metod*, 1. Uppl., Gleerups utbildning, Malmö, 2008.

Freud, Sigmund, *Jaget och detet och tre andra skrifter om jagpsykologins framväxt*, Natur och kultur, Stockholm, 1986.

Freud, Sigmund, *Psykoanalysens teknik*, Natur och kultur, Stockholm, 2002.

Johansson, Anna, *Narrativ teori och metod: med livsberättelsen i fokus*, Studentlitteratur, Lund, 2005.

Månson, Per (red.), *Moderna samhällsteorier: traditioner, riktningar, teoretiker*, 8. uppl., Norstedt, Stockholm, 2010.

Scheff, Thomas J., *Microsociology: discourse, emotion and social structure*, Pbk ed., Univ. of Chicago Press, Chicago, 1994.

Sigrell, Bo, *Psykoanalytiskt orienterad psykoterapi: [en introduktion]*, Natur och kultur, Stockholm, 2007.

Stenberg, Henrik, *Gemenskapens socialpsykologi*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011.

Thurén, Torsten, *Vetenskapsteori för nybörjare*, 1. uppl., Runa, Stockholm, 1991.

Wästerfors, Niklas & Sjöberg, Katarina. (red.), *Uppdrag: forskning: konsten att genomföra kvalitativa studier*, Liber, Malmö 2008.

Internetsidor:

Andersson, Malinda, 2010: Blodets och rötternas logik: Internationell adoption i välfärdens diskursiva praktik. (2011-11-26. kl. 13.30)

<http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:354987>

Family Relations, 2000: Adoption, Family Ideology, and Social Stigma: Bias in Community Attitudes, Adoption Research, and Practice. (2011-10-20. kl. 15:15.)

<http://onlinelibrary.wiley.com.ezproxy.bib.hh.se/doi/10.1111/j.1741-3729.2000.00363.x/pdf>

Josefsson, Margret, 2011: Adoption. (2011-10-24. kl. 15.15)

<https://www.adoptionscentrum.se/sv/Adoption/>

Josefsson, Margret, 2011: Adoptionsprocessen. (2011-10-24 kl.15.00)
<https://www.adoptionscentrum.se/sv/Adoption/Adoptionsprocessen/>

Journal of Counseling & Development, 2003: Themes of hope and healing: Infertile couples' Experiences of Adoption. (2011-10-20. kl. 15:30)
<http://content.ebscohost.com.ezproxy.bib.hh.se/pdf9/pdf/2003/JCD/01Sep03/11261382.pdf?T=P&P=AN&K=11261382&S=R&D=afh&EbscoContent=dGJyMNHr7ESeprA4zdnyOLCmr0meprZSsKy4TLOWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGpt0mwp7FluePfgex44Dt6fIA>

Lagen.nu, 2011: Adoption. (2011-11-22. Kl 13:05)
<https://lagen.nu/begrepp/Adoption>

Lavesson, Olof, 2011: Samkönade par har inte verklig rätt att adoptera idag. (2011-10-04, kl.16:30)
<http://blogg.svt.se/debatt/2011/08/01/samkonade-par-har-inte-verklig-ratt-att-adoptera-idag/>

Myndigheten för internationella adoptionsfrågor. (2011-10-04. kl 16:00)
<http://www.mia.eu/adoptera/sagardet.htm>

Olsson, Ida, 2009: ”... det är inte bara hon som ska knyta an till oss, vi ska lära känna henne, lära oss vad det innebär att vara förälder...” – En kvalitativ studie av adoptivföräldrars upplevelser av anknytnings- och omsorgsprocessen. (2011-10-20. kl. 15:00) http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/20940/1/gupea_2077_20940_1.pdf

Svenska akademins ordlista, 2011: Adoption (2011-11-11, kl.16:50)
http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista

Svenska statistiska centralbyrån. (2011-10-04, kl 16:05.)
<http://www.scb.se/Statistik/BE/BE0101/2010A01L/Adoptioner.pdf>

Bilagor

Bilaga 1 - Intervjuguide

Valet att adoptera

Berätta om beslutet att adoptera, vad skapade det för känslor?

Berätta hur beslutet kom till.

Omgivningen

Berätta om hur omgivningen reagerade på att ni skulle adoptera.

Berätta om vilka känslor som uppkom vid berättandet, samt deras reaktion.

Berätta om förberedelserna.

Hemutredning

Berätta om hemutredningen, hur upplevdes den processen?

Berätta om upplevelsen kring hela processen gällande myndigheterna.

Berätta om era känslor inför hemutredningen.

Medgivandet

Berätta om medgivandet.

Berätta om vilka känslor som uppkom vid medgivandet.

Barnbeskedet

Berätta om era reaktioner kring telefonsamtalet om barnbeskedet.

Berätta om de känslor och tankar som uppkom.

När kände ni att det verkligen var erat barn?

Graviditeten

Har ni något namn på adoptionsprocessen som graviditet?

Vid vilket stadium känns adoptionen som en graviditet?

Föräldragrupp

Berätta om föräldragruppen.

Berätta om föräldragruppens eventuella betydelse.

Berätta om varför ni valde att ingå i en föräldragrupp?